

Izhaja vsak pelek.
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtnelna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 25.

V Ljubljani, dne 23. maja 1913.

Leto VIII.

Shod v Vevčah.

V nedeljo je priredila J. S. Z. shod pri M. D. v Polju. Shod se je vršil v društvenem domu ter je bil od vevškega delavstva prav dobro obiskan. Znamenit je ta shod, ker je dokazal, da je delavstvo solidarno, složno, da se organizuje krepko v J. S. Z., da se poizkusi od izvestne strani, cepiti delavske sile z vsiljevanjem socialnodemokratske organizacije, jalov in brezupen. Pomenljiv je pa shod tudi, ker je v solnčni luči osvetlil čudno postopanje Leykamske družbe, ki hoče usuznjiti ne samo delavstvo, marveč hoče oropati tudi deželo vseh prirodnih vodnih bogastev. Na shodu sta govorila deželna odbornika dr. Ivan Zajec in dr. Vl. Pegan.

Iz znamenitih govorov naj podamo le glavne misli. Prvi govornik dr. Zajec je izvajal sledeče:

Tovarniško ravnateljstvo ne drži obljube, slovesno podpisane pri okrajnem glavarstvu. Svoj čas sem trdil, da bo samo v slučaju vodstvo držalo pogodbo, ako ima le troho čuta za čast in poštenje. Ako noče teh dveh lastnosti, potem bo postopalo kakor cigan, ki tudi ne čuti potrebe, izpolniti dano obljubo. Stvar je taka: Eksekutivne moči nimamo, da bi prisilili družbo, da se drži svojih obljub, preostajalo bi samo, da posežemo zdpet po samoobrambi, pa skrajnem sredstvu, ki je delavstvu na razpolago. In skoro bi se bilo poslužiti tega radikalnega sredstva, ako ne bi bilo upati, da se bo na drug način prisililo družbo do spoznanja. Vevška tovarna, odnosno Taussig z gosp. Hentschlnom vred, imata še druge stvari na vesti. Ta g. Taussig misli, da bo s svojim 20 milijonskim podjetjem ugnal tudi deželno upravo. Ali kako in na kak način zasleduje ta družba svoje roparske posle? Preko deželnih in državnih postav si prilašča tuje pravice, preko vseh postav hoče uničiti pravic drugih in pobasati in pograbit skoraj vsa vodna bogastva v naši deželi. Pa ne le to! Polastiti se hoče vseh javnih potov in cest; ne ozira se ne na pravice občine, ne na pravice dežele, ne na pravice posameznikov. Vse hoče anektirati, vse spraviti v svojo posest, usuznjiti hoče ne samo delavstvo, marveč celo deželo. Pa bodimo mirni. Še so v veljavi postavbe, katerih se mora držati tudi g. Taussig. Deželna uprava bo varovala pravice dežele, varovala pa bo tudi pravice našega delavstva. Le eno zagotovim: Ropanja mora biti konec. Karkoli si je družba protipostavila, bo morala vrniti, vrniti nazaj, komur jih je vzela. Vse vod-

ne pravice, ki si jih je s tatvino pomnožila, mora vrniti, vsem pravicam, ki si jih prilašča na javnih potih in cestah, se mora odpovedati. In potem boste videli, kako malo pomeni družba brez naropanih pravic, potem bomo družbo imeli priliko videti, kakršna je v resnici. Pa nam bodo očitali, da smo sovražni industriji. Laž! Mi smo prijatelji industrije, smo pa in ostanemo sovražni industriji, kakor si jo misli g. Taussig. Naši pradedi so stokali pod valpetovim bičem ošabnega graščaka, industrija po Taussigovih načelih hoče še hujše zasuznjiti ne le kmeta, marveč tudi delavca, celo deželo. Prijatelji smo industrije, ki sloni na temeljih pravice, na načelih, da je postopati z ljudstvom krščansko. Tako industrijo bomo podpirali. In po tem stremi naša akcija za zgradbo vodnih sil. Dobri industriji odpreti pota v deželo, ki bi sporazumno izkoriščala sile naših voda v blagor delavstva in cele dežele.

Končno opozarja govornik, da se združi delavstvo v J. S. Z. do zadnjega delavca in zadnje delavke.

Nato je dr. V. Pegan na brezštevilnih vzgledih pojasnjeval socialno demokracijo v teoriji in v resnici, dokazal škodljivost socialne demokracije za delavstvo ter odkril intimne zveze, ki jih goje socialni demokratje z židovskimi, nemško svobodomiselnimi in liberalnimi kapitalisti.

Shod je trajal nad dve uri, nakar je dr. Zajec zaključil znameniti shod s pozivom, da stori vsakdo svojo dolžnost in dela po svojih močeh za združevanje svojih tovarišev.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

† Edvard Štrekelj. Skupino J. S. Z. v Vrtojbi je zadela težka izguba. Dne 7. maja je zatisnil oči častiti gospod Edvard Štrekelj, vikar v Vrtojbi, podporni član in tajnik tamošnje skupine. Člani bodo ohranili dragemu prijatelju hvaležen spomin.

Iz načelstvene seje Jugoslovanske Strokovne Zveze. V seji načelstva J. S. Z. dne 14. majnika 1913 se je načelstvo sledeče konstituiralo: načelnik deželni odbornik dr. Ivan Zajec, I. podnačelnik Miha Moškerc, II. podpredsednik dr. Lovro Pogačnik, III. podnačelnik Ivanka Kosec, glavni tajnik dr. Jakob Mohorič, glavni blagajnik Bogumil Remec, njega namestnica Leopoldina Dolenc, zapisnikar Francišek Kerhne, njega namestnica Ivanka Brate. — Na znanje se je vzelo, da se priredijo bodoče tri nedelje na Štajerskem 6. na Kranjskem 1. na Koroškem 1 in na Primorskem 1 shod. Načelstvo je tudi odobrilo

besedilo resolucije, ki se stavi na letošnjem katoliškem shodu o delavskih zadevah. Poročal je načelnik dr. Ivan Zajec.

Skupina Jugoslovanske Strokovne Zveze v Trbovljah ima prihodnjo nedeljo, 25. t. m., po sledečem sporedu III. redni občni zbor: dopoldne ob devetih sveta maša, popoldne ob 2. uri ima rudarski odsek sejo, ob 3. uri otvoritev občnega zbora in poročilo predsednika o poslovanju skupine l. 1912, poročilo tajnika in blagajnika, volitev novega odbora, slučajnosti. Na občnem zboru govori predsednik rudarskega odseka J. S. Z. dr. Mirko Božič. — Člani naj pridejo polnoštevilno in naj povabijo še nečlane, da pridejo na občni zbor, ker sprejemali se bodo tudi novi člani v J. S. Z.

Gorje. Dne 12. t. m., na binkoštni ponedeljek smo spremenili našo plačilnico J. S. Z. v skupino. Izvoljeni so bili enoglasno: predsednikom A. Kocjančič in namestnik J. Ambrožič, tajnik in blagajnik dosedanji voditelj plačilnice A. Slamnik. Odbornikom so bili ravno tako enoglasno izvoljeni: Lenart Božič, Jakob Vidic in Jakob Pretnar. V nadzorstvo pa Matej Por in Janez Jan. Upamo, da bo pod tem vodstvom skupina dobro napredovala. Naša skupina šteje sedaj 27 članov. To število pa bi se pri nas lahko vsaj potrojilo. Zato Vam kličem, dragi tovariši, ki ste že člani naše skupine, pripeljite notri še druge, ki še niso člani, da bodo tudi drugi deležni dobrot, katere nudi naša krščanska socialna delavska organizacija J. S. Z. Naša skupina je sklenila, da dobi čim prej v svojo sredo mlade fante, katerih je pri nas veliko, ki hodijo v tovarno. Naša želja je, te mlade ljudi obvarovati pred tremi sovražniki, ki jim v tovarni pretijo, in to so: liberalizem, socialna demokracija in pa alkohol. Torej, dragi tovariši, posvetite vse svoje moči, da spravimo tem več delavstva posebnih mladeničev, v naš tabor, ker le edino tu je rešitev delavstva. Še enkrat kličem, dragi tovariši, pogumno naprečim več nas bode, tem boljše za nas in našo J. S. Z.

Zavarovalnica proti neizgodam.

Vlada je v smislu zakona predložila poslanski zbornici poročilo v poslovanju delavskih zavarovalnic proti neizgodam za poslovno leto 1910. Iz poročila posnamemo, da se je finančno stanje v splošnem od leta 1909 znatno zboljšalo. V tem letu se je doseglo poslovnega prebitka 724.238 K. V letu 1910 je pa prebitok znašal že 5.573.567 kron in v letu 1911 nad 7 milijonov

kron. V triletni dobi 1909—1911 se je denarno poslovanje zavarovalnic zboljšalo nad trinajst milijonov kron. K temu napredku je po poročilu zdatno pripomogel zakon z dne 8. februarja 1909 o prisilnem izkazu plačilnih seznamov, kakor tudi stroga kontrola rentarjev. Na skupnem prebitku so udeležene vse okrožne zavarovalnice razen graške, ki je pa aktivna in je vsled ugodnega stanja znižala prispevke in je najbrže vsled tega izkazala 84.797 K primanjkljaja.

Skupni primanjkljaj zavarovalnih zavodov za pokritje tekočih rent je znašal v letu 1909 79.732.513 K, to je 36,8 odstotkov ter se je v letu 1910 znižal na 74.214.278 K, ali 32,9 odstotkov.

Nepokriti primanjkljaj je porazdeljen v odstotkih tako-le:

1. Dunaj, za Niž. Avstrijo koncem leta 1910 45,4, 1909 47,1.
2. Solnograd, za Solnograško, Gorenjo Avstrijo, Tirolsko in Predarlško —.
3. Gradec, za Štajer. in Koroško —.
4. Trst, za Primorsko, Kranjsko in Dalmacijo koncem leta 1910 17,0, koncem leta 1909 pa 26,7.
5. Praga, za Češko koncem leta 1910 49,4, koncem leta 1909 pa 45,4.
6. Brno, za Moravo in Šlezijo koncem leta 1910 0,4, 1909 5,5.
7. Lvov, za Galicijo in Bukovino koncem leta 1910 19,8, koncem leta 1909 pa 30,5.

Od skupnega primanjkljaja 74,2 milijonov kron odpade na zavarovalnice na Dunaju in v Pragi nič manj kot 69,9 milijonov kron.

V letu 1910 je bilo pri vseh delavskih neizgodnih zavarovalnicah (vštevši tudi železničarsko zavarovalnico) zavarovanih 126.539 obrtnih obratov s povprečnimi 2.339.070 delavci. Poleg teh je bilo zavarovanih tudi zelo veliko število kmetijskih obratov, ki so podvrženi zavarovanju vsled rabe strojev. (Bilo jih je leta 1910. 437.727.) Pri vseh zavarovanih podjetjih, obrtnih in kmetijskih, se je v letu 1910 računilo 2.043.06 milijonov kron na plačah (od katere vsote so se vračunili prispevki).

Naznanil o neizgodah je bilo pri vseh zavodih 128.094 (129.186). Število naznanil na 100 celoletno zaposlenih delavcev znaša 6,3 (6,6 prejšnje leto). Od teh naznanil je bilo 34.715 (34.155) poškodb, za katere je bilo dati odškodnine, in sicer v največ slučajih zaradi tega, ker zdravljenje ni trajalo nad štiri tedne.

Od 34.715 (34.155) neizgod leta 1910 je bilo 1189 (1252) smrtnih in 33.526 (32.903) slučajev s stalno ali začasno nezmožnostjo za delo. Priznalo se je 14.333 (14.825) stalnih rent, ki pa niso

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

Na Angleškem in v Ameriki temelji delavsko gibanje na verskem temelju in boj proti različnim pregreham, na pr. pijančevanju, gre roko v roki z bojem za izboljšanje družabnih razmer. Voditelji so pri nas brez prave moči; ne kažejo ljudstvu poti, ampak se plazijo za množico in pazijo na to, kaj zahteva in hoče večina; in ko to izvedo, planejo v ospredje in nosijo zastavo tja, kamor dere drhal.

Da, tudi ti si imel priložnost, da si gledal od blizu, kako ta stranka podpira samo to, kar je v ljudstvu slabega. — Toda — ali si bral večerne liste?

»Ne.«

»Torej nisi bral, da je mrtev tvoj nekdanji urednik?«

»Wühler? . . . Ni mogoče! Saj je bil še mlad mož!«

Niels Wiig se je za trenotek odmaknil od okna. Njegov oster, izrazit obraz se je vtisnil zunaj v srebrnočisto večerno nebo.

»Wüler si je sam vzel življenje,« je rekel.

»Za božjo voljo!« je vzkliknil Ronge.

V sobi je nastala za trenotek tišina.

»Zadnji čas je veliko pil,« je nadaljeval Niels Wiig. Tako pišejo manjši listi. Zato ni mogel zmagovati vsega dela. Včasih ga ni bilo več dni v pisarno ali pa je prišel pozno zvečer že pijan, da so se mu vsi smejali in norčevali iz njega. Gotovo ga je izpodrinil tudi nek dopisnik lista, ki bi bil sam rad postal urednik in bo zdaj tudi gotovo on nadaljeval uredništvo »Napreja«, ker ga je začasno že sprejel. Kocif-Jensen se menda piše. Tebi je že precej znan.«

»Da — poznam ga dobro,« je odvrnil Ronge. »Človek je, ki jih današnji svet imenuje nadjudi, prej pa so jim rekli plezavci . . .«

»Dobro si povedal. Toda Wühlerjeva smrt me zanima tembolj, ker se je pred kratkim priselil v mojo občino. Sorodniki se bodo gotovo obrnili name in zahtevali, da mu govorim nagrobno, kakor je tu navada.«

Niels Wiig je umolknil; spoznal je, da je govoril žalostno poglavje svojih razmer, o cerkvi, ki ima večkrat dvoje ali troje gospodov, in vsem moraš služiti.

XIV.

Kopenhagensko delavstvo je spremljalo urednika Wühlerja na zadnji poti. Iz stolpiča pokopališča kapele je bilo mogoče pregledati vso črno množico s svojimi rdečimi zastavami. Velika kapela in pokopališče sta bila tesno napolnjena; z venc in dragimi cveticami okrašena krsta je ležala pred oltarjem, kjer so gorele sveče.

Pri zanevanju vrst kapele je stal Niels Wiig, oblečen v dolgo črno haljo; njegov mladi obraz je bil bolj blede kakor navadno. Oddelek za oddekom je stopal v kapelo; tupatam ga je kateri tudi pozdravil; bili so njegovi farani. Zastavo za zastavo so nesli mimo njega in jih postavili poleg Wühlerjeve krste, rdeče, modre, zelene, z najrazličnejšimi znamenji društev. Toda nenkrat, komaj da se je priklonila nova zastava pred vhodom, je stopil Niels Wiig nasproti množici, ki so jo nosili.

»Te zastave ne trpim v kapeli . . .«

Možje so osupli obstali.

»Zakaj ne, gospod pastor?«

Wiig je pokazal na napis zastave.

»Ker se ne spodobi, da bi se označilo v hiši božji, da je »volja ljudstva najvišji zakon«. Ne ljudstvo, temveč Bog je najvišji zakonodajavec in on je,

ki mu moramo biti vsi pokorni. Ta zastava mora ostati zunaj.«

Le z obotavljanjem in mrmranjem so ubogali. Niels Wiig se je odstranil, bil je čas, da se začne slovesnost.

Nad glavami tisočere množice je zatrepetala pogrebna pesem; sorodniki umrlega so si izvolili:

»Uči me, o gozd, da venem kakor ti veselo!« — pesem, ki se poje pri vseh pogrebihih prestoparjev in modernih poganov. Nato je stopil Niels Wiig pred rakev. Vse je postalo tiho. Kar se je bilo ravnokar zgodilo pri vratih, se je bliskoma razneslo od ust do ust; vsi so vedeli, da je to zagrizen duhovnik, vsi so pol bojazno, pol sovražno gledali blede, skoro beli obraz mladega moža. Tisti, ki so stali bliže, so videli, kako so se njegove ustnice lahno premikale v tihi molitvi. Nato je začel govoriti. Njegov nenavadno močni glas se je jasno razlegal tja do zadnjega poslušalca.

»Delajte, dokler je dan, kajti pride dan, ko ne bo mogel nihče več delati!«

Tako, dragi moji, uči mož, katerega ponižen služabnik sem jaz tu in katerega besede o tem umrlem ste prišli vi semkaj poslušat.

vse iz tekočega, temveč so bile nekatere priznane za nezgode prejšnjega leta.

Vseh prejemnikov rent je bilo koncem leta 1910 117.474 (112.012). Letni znesek zavarovancem priznanih rent je znašal 32.654.566 K (22.053.913 K). Izmed stalnih rentarjev je bilo 92.708 (88.265) popolnoma ali deloma za delo nesposobnih, drugi so ostali po smrtno ponesrečenih, in sicer: 10.809 (10179)

vдов, 13.004 (12.619) otrok in 953 (949) sorodnikov (ascendentov).

Ker se naše delavstvo za delavsko zavarovanje proti nezgodam zelo zanima, podamo v naslednji tabeli podatke o številu zavarovanih podjetij in delavcev raznih kategorij. Iz tabele se razvidijo deloma razmere dotičnih zavarovancev glede dela in zaslužka.

Skupina podjetij	Število koncem poslovnega leta		Vsota delavnih dni (šitov)	Na enega zavarovanca pripade delavnih dni	Število celoletnih (300 dnevni) delavcev	Vsota zaslužkov v kronah
	obratov	zavarov. oseb povprečno				
XIV. Stavbna obrt	35.143	449.980	84.656.106	188	282.187	280.483.642
II. Železnice in prevozna podjetja sploh, ter skladišni obrati	14.992	406.153	105.539.956	260	351.801	495.627.818
IX. Tekstilna industrija	3.973	353.138	102.100.093	289	340.332	250.184.626
IX. Delo pri kamenju in zemlji	19.790	229.938	52.282.764	229	175.278	152.708.595
XII. Hranilna in vžitna izdelovanja	8.750	189.632	53.279.378	281	177.598	159.100.595
VI. Stroj, orodja, instrumenti in aparati	2.650	146.158	42.028.262	288	140.094	176.758.976
V. Kovinsko izdelovanje	4.339	118.920	23.343.421	280	111.143	117.280.957
XI. Lesne in rezne tvarine	14.963	113.367	26.515.273	234	88.384	77.896.570
X. Popir, usnje in gumi	2.020	79.219	22.615.471	285	75.386	67.065.152
XIII. Oblečila in čiščenje	1.894	52.627	14.609.858	278	48.702	42.687.283
XV. Poligrafična obrt in gledališka podjetja	1.326	86.035	12.891.946	280	42.973	54.857.792
III. Fužine in njih postranski obrati	511	40.966	11.724.935	286	39.082	49.527.953
VII. Kemična industrija	939	34.743	9.876.081	284	32.918	31.772.842
VIII. Kurilne in svetilne tvarine	1.536	32.265	10.113.937	313	33.713 ²	35.758.426
I. b. Mlini	12.402	27.385	6.268.614	229	20.895	16.058.242
Obrati, ki niso uvrščeni v določene skupine	136	6.453	1.757.373	272	5.858	6.596.292
Vsota skupin I b do XV.	125.364	2.326.979	589.903.468	254	1.966.344	2.014.288.761
Prostovoljno zavarov. obrati	1.175	12.091	2.799.295	232	9.332	10.858.940
Kmetijski obrati	437.727	1.488.456	12.947.072	9	43.157	17.914.424
Skupna vsota	564.266	3.827.526	605.648.835	158	2.018.833	2.043.062.125

Za naše razmere so osobito zanimive številke o kmetijskih delavcih, to so ljudje ki pridejo v delo le v gotovih časih. Delavci v kmetijstvu so podvrženi zavarovanju le tam, kjer se dela s stroji. Največ kmetijskih obratov je bilo l. 1910 zavarovanih na Češkem. Pri praški zavarovalnici je bilo zavarovanih 242.865 kmetijskih obratov z 903.980 zavarovanimi osebami. V Brnu je bilo zavarovanih 140.283 podjetij z

431.864 zavarovanci. Najmanj kmetijskih zavarovancev je bilo v okrožju tržaške zavarovalnice, namreč 105 obratov s 383 zavarovanci. Poročilo je zelo zanimivo in poučno, osobito je denarni napredek zavarovalnih zavodov pozdraviti z zadovoljstvom. Žal le, da se je del označenega napredka izvršil na račun opravičenih poškodovancev, ki dostikrat vkljub vsem naporom ne morejo priti do pravilne zavarovalnine.

Povprečni zavarovalni prispevek proračunjen dnevni zaslužek zavarovanca v okrožju zavarovalnice v kronah.

Podjetja	Dunaj	Solnohrad	Praga	Brno	Gradec	Trst	Lvov	Stanovska zavarovalnica	Vse zavarovalnice		
									1910	1909	1908
Mlinarstvo	3-57	2-73	2-70	2-63	2-61	2-89	1-65	—	2-56	2-53	2-41
Železnice, prevaževalna podjetja sploh, in obrati skladišč	3-97	3-11	3-27	2-84	2-92	3-77	2-33	4-97	4-70	4-53	4-36
Delo pri kamenju in zemlji	3-27	3-19	2-97	2-65	3-21	2-97	1-91	—	2-90	2-80	2-90
Fužine in njih postranski obrati; rudokopi z nepridrzanimi mineralijami	4-70	3-42	4-05	4-09	4-76	4-18	3-65	—	4-22	4-10	4-06
Izdelovanje kovin	4-13	3-15	2-99	3-08	3-43	2-53	2-59	—	3-52	3-45	3-34
Stroji, orodje, aparati in instrumenti	4-89	4-11	3-72	3-80	4-34	4-28	3-04	—	4-21	4-17	4-17
Kemična industrija	3-43	3-50	3-46	2-96	2-91	3-02	1-95	—	3-22	3-10	2-96
Kurilne in svetilne snovi, olje, kurjava in razsvetljava	3-96	4-13	3-72	3-39	2-86	3-50	2-64	—	3-54	3-46	3-33
Tekstilna industrija	2-86	2-68	2-42	3-32	2-17	2-01	2-30	—	2-45	2-36	2-27
Papir, usnje, gumi	3-36	3-09	2-84	2-61	2-93	2-83	1-45	—	2-97	2-85	2-80
Lesne in rezbar. snovi	3-96	3-09	3-02	2-40	2-82	2-85	2-28	—	2-94	2-79	2-69
Hranilna in vživalna sredstva	3-96	3-32	2-92	2-61	3-23	2-73	1-90	—	2-99	2-86	2-82
Oblečila in čiščenje	3-52	2-86	2-43	2-66	3-03	2-42	1-98	—	2-92	2-83	2-72
Stavbarstvo	3-87	3-45	3-23	2-84	3-47	3-38	2-48	—	3-31	3-15	3-16
Poligrafična obrt in gledališka podjetja	4-75	4-39	3-89	3-75	4-10	4-07	3-63	—	4-26	4-21	4-14
Razne druge v nobeno posebno vrsto pršte obrti	3-92	—	—	—	—	—	2-24	—	3-74	3-83	3-74
Skupaj 1910	3-90	3-25	2-91	2-77	3-2	3-33	2-33	4-97	3-41	—	—
" 1909	3-81	3-07	2-77	2-70	3-29	3-22	2-31	4-78	—	3-30	—
" 1908	3-72	3-02	2-71	2-64	3-28	3-04	2-27	4-62	—	—	3-22

Predstoječa tabela kaže plačilne razmere po glavnih obrtih in zavarovalnih okrožjih. Najnižje plače izkazuje okrožje lvovske zavarovalnice, takoj zato pa pride skoro v vseh obrtih tržaška zavarovalnica. Najvišje plače izkazuje dunajska zavarovalnica.

Smrtno ponesrečenih je bilo pri krajevnih zavarovalnicah: Dunaj 145, ali na tisoč zavarovancev 3,7, Solnohrad (8,4), Praga 249 (4,1), Brno 150 (4,7), Gradec 85 (8,3), Trst 46 (5,9), Lvov 142 (12,7). Pri vseh zavarovalnicah se je smrtno ponesrečilo v poslovnem letu 1910 914 ljudi, ali 5,2 na tisoč zavarovancev. Poleg teh se je pa pri stanovskem zavodu avstrijskih železnice zavarovanih železničarjev ponesrečilo smrtno 275 ali na en tisoč zavarovancev 9,6. Torej je bilo v celoti v boju dela ubitih 1189 ljudi, in sicer 1144 moških in 45 žensk, ki so zapustili svojcev: Za preskrbo opravičenih vdov 727, otrok 1389 in sorodnikov 49. V teku 21 let se je vseh zavezancev smrtno ponesrečilo 19.602. Poleg teh pa je bilo v tem času, to je od leta 1890 do 1910, torej v

21 letih poškodb: 449.936 težko poškodovanih in za delo nesposobnih 469.838 poškodb, za katere je morala dati zavarovalnica neko odškodnino, in 1.161.408 lažjih poškodb, ki so v dobi štirih tednov ozdravile in za katere ni zavarovalnica plačala kake odškodnine. Ako se štejemo te številke skupaj, dobimo ogromno število delavcev, ki so v boju dela žrtvovali svoje življenje in zdravje. Izmed 2.100.784 jih je med njimi 19.602 mrtvih. Te številke govore jasneje kot vsak drug dokaz, kako potrebno je vsestransko delavsko varstvo. Bojimo se vojsko in groza obhaja človeka, ko čita o krvavih spopadih, v katerih pade nekaj tisočev ljudi. Toda za boj, ki se bje po delovnih in v katerem pade veliko več ljudi kot v vojskah, se skoro nihče ne zmeni. Saj je to nekaj navadnega. Ako se pripeti kakemu bogatemu pri športnih nesrečah, vpije cel svet in vse časopise polni svoje predale, toda ko se ponesreči na tisoče revežev, se zdi to dostikrat zelo kot potrebne žrtve, brez katerih ni napredka. Označene številke nezgod na nika-

kor ne vsebujejo celote, ker je veliko podjetij, ki niso podvržena zavarovanju, pa se vendar zgodi tudi tu veliko nezgod. Gozdno delavstvo dela morda v večji nevarnosti glede nezgod kot marsikatero podjetje, ki je podvrženo zavarovanju. Skušnja uči, da se v gozdih zgodi veliko nezgod, tudi smrtnih. Vsled tega je tudi število padlih delavskih junakov veliko večje kot je tu navedeno.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

PREOSNOVE IN DELAVSTVO.

Po tobačnih tvornicah neprestano izpreminjajo delovne načine. Eni preosnovi sledi druga in ne ve se še, kdaj bo preosnov konec. Delavce in delavke iz enega v drug oddelek premeščajo, ob vsakem premeščanju nalože delavstvu novih bremen. Ko so postavili prve stroje, so se delavke upirale, ker so se bale, da bodo po strojih oškodovane. Odpor je ostal brezuspešen, a glavno ravnateljstvo je obetalo, da bodo le polagoma izpremembe uvajali in da bodo na to gledali, da delavstvo ne bo oškodovano. Začetkoma se je tudi zdelo, da se bodo novi izdelovalni načini izvedli, ne da bi delavstvo imelo škodo. Prepričani smo, da bi bili namješčenje ročnega dela po strojih lahko tako izpeljali, da bi ne bilo delavstvo oškodovano. To, kar smo pričakovali, se ni zgodilo. Po novih delovnih načinih se od delavca veliko več zahteva, kakor prej. Delo se je precej povišalo, dasi je delavstvo protestiralo, ker se je že tako toliko dela zahtevalo, da se je komaj izgotovilo. Le v najredkejših slučajih so nekoliko delavstvu odnehali.

Kakšne razmere so nastale, kaže sledeči zgled. V Cvitavi so delo zavijalk (špinarce) H na 3500 povišali, ko so se še ovojji (pupe) z rokami delali. Uvedli so stroje za ovoje (pupe), ki zdaj pupe izdelujejo, in zavijalke naj bi tudi zdaj toliko kakor prej napravile; dasi zavijanje po stroju izdelanih ovojev zelo, zelo delo oteži. Zavijalka mora namreč malo vsak ovoj popraviti, kar ji vsak teden nekaj ur vzame. Prej je pa že bila zahteva dela prenapeta, nadalje se morajo še forme odpirati in zapirati, izvesti morajo tudi zdaj zavijalko delo, ki so ga prej izdelovalke ovojev izdelavale in še ovitki so zelo pokvarjeni in slabi. Delavke pri najboljši volji niso več sposobne, da bi vse, kar se od njih zahteva, tudi izdelale. Glavno ravnateljstvo od njih nekaj zahteva, kar je naravnost nemogoče. Ni čudno, če so zato delavke skrajno nezadovoljne in da se tudi druge delavke novemu načinu dela upirajo. Delavke pravijo, da to, kar se zdaj od njih zahteva, ni več delo, marveč muka in so se že v tej zadevi na glavno ravnateljstvo obrnile. Ne vemo, če je glavnemu ravnateljstvu znano, kako nezadovoljnost je ta ob zeleni mizi iztuhana novotarija provzročila. Pripomniti nam je še, da se to zgodi le v Cvitavi, marveč tudi v drugih tvornicah. V Bavcu celo zahtevajo, da naj delavke napravijo 3600 smodk na dan.

Preosnova: to se res lepo čuje. Racionalnost in varčnost pri delu sta lepi stvari, a stvar postane popolnoma drugačna, če se preosnove na račun delavstva izvedejo.

Pred nekaj leti je glavno ravnateljstvo uvedlo premije za prihranjen material. Mi smo že takrat opozarjali, da je to stvar, ki v prvi vrsti glavnemu ravnateljstvu koristi in da bo to prej ali slej delavstvu škodilo. To se je zdaj tudi zgodilo. Zdaj varčujejo pri ovovih in za poizkušnjo delavkam manj tobačka odmerijo. V neki tvornici so za 5 dg dobave znižali, pozneje so se zadovoljili z 2½ dg. To seveda delavkam zelo škoduje.

Druga preosnova tiče prevzemalk v fabrikaciji cigaret. Prevzemanje se odpravi. Dozdaj so pri dveh univerzalnih strojih zaposlovali devet prevzemalk, po novem zistemu bo pa za dva stroja zadoščala ena prevzemalka, ostale pa premeste v zavijalnice. Zagotovili so jim sicer, da jih pri plačah ne bodo oškodovali, a da se osobito starejše prevzemalke v novo delo ne bodo mogle vživeti, je lahko umevno. A tudi v zavijalnici nameravajo preosnove uvesti, in sicer bodo s stroji svalčice zavijali v ovoje.

Preosnovati nameravajo v tobačnih tvornicah naprej, in sicer v škodo delavstvu. Delo se ne more tako izvesti, če se od delavstva preveč zahteva. Delavke pa lahko razvidijo, da je neobhodno potrebno, da se organizirajo.

Fürstenfeld. Na petek, 11. aprila, nas je doletela velika čast. Prišel je namreč znani Pattermann, da govori

rdečemu tobačnemu delavstvu o avstrijskem delavskem gibanju in o njegovih nasprotnikih. Rdeči sodrugi so se veselili, češ, Pattermann bo kar vse krščansko misleče delavstvo za večerjo pohrustal. A reveži so se zopet enkrat zmotili. Vabljen je bilo tudi krščansko delavstvo, in sicer najbrže zato, ker je bilo v dvorani, kjer se je zborovalo, zelo, zelo prazno. Magnet Pattermann pri nas nič več ne vleče. Na shodu je bil zato Pattermann zelo slabe volje in je tožil, da število rdečkarjev in rdečkaric v tobačnih tvornicah pada in priznal, da se množi število krščanskega tobačnega delavstva. Sodrugi Miha Raidl, ki je shodu predsedoval, je mislil, da kaj doseže, če po odpadlih bivših sodrugih in sodrugih njah udriha. Mislili so rdeči, ko smo našo krajno skupino ustanovili, da nas bodo pokopali, a so se bridko varali. Nas je vedno več, rdečkarija pa ostaja vedno slabotnejša.

Krakov. Volitve v bolniški zavod so za krščansko delavstvo ugodno izpadle, ker se je število krščanskih glasov povzdignilo nad 130 glasov.

Linc. Ob volitvah v bolniški zavod so dobili krščanski kandidati do 309, rdečkarji pa 726 glasov.

Vinniki. Ob volitvah v bolniški zavod so dobili krščanski kandidati do 550 glasov, vseh glasov je bilo 1253 oddanih. Krščanski glasovi so poskočili za približno 400 glasov.

Cvitava. Kar bi pred leti še ne bil nihče pričakoval, to je zdaj malone že izvedeno: stroj v tobačni industriji. V vsakem kotu skoraj že čujemo brenčanje strojev, a še vedno postavljajo nove stroje. Stroji imajo sicer tudi svoje dobre, a tudi slabe lastnosti. Ne redkokrat se čuje, preveč ljudi, do 200, imamo. Ni govora, da bi nove delovne moči sprejemali.

Bolniški zavodi v tobačnih tvornicah leta 1911. Koncem leta 1911 so imeli bolniški zavodi v tobačnih tvornicah 38.165 članov, med njimi 5230 delavcev, medtem ko jih je bilo 1. januarja 1911 38.568. Dohodki so znašali 992.269 K 57 h, i nsicer so člani prispevali 591.731 K 19 h, erar pa 303.450 K 87 h. Med izdatki v višini 947.718 K se je porabilo za bolniške podpore 675.380 K 52 h, za zdravnike, babice in za kontrolo bolnikov 45.322 K 76 h, z zdravila 132.181 K 87 h, za preskrbo v bolnišnicah in za prevozne stroške 33.109 K 22 h, za pogrebne stroške 13.937 K 20 h, skupaj torej 899.931 K 57 h. Na kurznih vrednostih so izgubili vrednostni papirji 46.018 K 60 h. Čisto premoženje je iznašalo 1.755.580 K 51 h.

Okno v svet.

AVSTRIJSKA KRŠČANSKA TEKSTILNA ZVEZA

je ob svojem letošnjem občnem zboru o Binkoštih izdala knjigo, ki poroča o razvoju delavskega gibanja v Avstriji. Zveza, katera ima predvsem člane nemške krščanske tekstilne delavce in delavke, je štela koncem lanskega leta 10.003 člane. Število članov ni padlo, dasi sta gospodarska kriza in vojska na Balkanu tekstilno delavstvo najbolj prizadeli. To, da je krščanska zveza svoje člane obdržala, je tembolj razveljavljivo, ker je lani rdeča strokovna zveza tekstilnega delavstva 8000 članov izgubila. Ženskih članic šteje zveza 4217.

KAJ JE S SOCIALNIM ZAVAROVANJEM?

Dolgo vrsto let se že naša preljubna zbornica peča s socialnim zavarovanjem, a to velevažno vprašanje ne gre in ne gre naprej. Ševeda, razni grofje in baroni, ki mečejo denar za igračice vun, ne čutijo potrebe, da bi postalo delavstvo deležno preskrbe, ko se postara. Najbolj se pa upirajo socialnemu zavarovanju kapitalisti. Najproslulejše glasilo kapitalističnih krivoslovov »Arbeitgeber« je te dni objavil strupeni članek, ker nameravajo glede na nezgodno zavarovanje rudarjem nekaj drobtin podeliti. Notranji minister baron Heindl je namreč v zavarovalnem svetu naglašal, da se mora pospešiti socialno zavarovanje in da se morajo tudi rudarji za slučaj nezgod zavarovati. To pa glasilu fabrikantov in bogatašev ni všeč in napoveduje, da bodo industriji vse storili, da preprečijo ali vsaj zavlečejo socialno zavarovalno postavo.

Velikanska nesreča se je pripetila v rudniku Finleyville v Pennsylvaniji, Amerika. Vneli so se v jami plini. Življenje je izgubilo 120 rudarjev, lahko ranjenih je 70.

Posebne vrste davek so uvedli v ruskem mestu Cerson. Sklenili so, da obdavčijo vse pijance, ki jih na cesti dobe, in sicer kdor je obležal na cesti, ker se je napil piva, bo moral plačati vsako leto davka od 3 do 100 rubljev.

MEDNARODNO STROKOVNO GIBANJE.

Mednarodno tajništvo deželnih central (socialno-demokratskih) je izdalo poročilo o stanju strokovnih društev leta 1911. Poročilo ni popolno, ker ne objavlja statističnih podatkov o strokovnih organizacijah delavcev v Avstraliji, Novi Zelandiji, južni Afriki in južni Ameriki. Sledeča razpredelnica nam kaže sliko o stanju strokovno združenega delavstva.

Število članov strokovnih organizacij:

	Skupaj		Deželni centrali ni priklapljenih članov	
	1910	1911	1910	1911
Anglija	2.440.723	3.010.346	710.994	861.482
Francija	997.350	1.029.238	340.000	450.000
Belgija	138.928	92.735	68.984	77.224
Nizozem.	143.950	153.689	44.120	52.235
Danska	123.864	128.224	101.563	105.269
Švedska	121.180	116.500	85.176	80.129
Norveška	47.453	53.830	46.397	53.475
Finska	24.928	19.640	15.346	19.640
Nemčija	2.688.144	3.061.002	2.017.298	2.339.785
Avstrija	451.232	496.263	400.563	421.905
Bosna	6.269	5.587	6.086	5.587
Hrvatska	6.805	8.504	5.108	7.182
Ogrska	86.778	95.180	86.478	95.180
Srbija	7.418	8.337	7.418	8.337
Rumunija	8.515	6.000	8.515	6.000
Bolgarija	3.000	—	3.000	—
Švica	93.707	78.119	63.863	78.119
Italija	783.538	709.943	359.383	384.446
Španska	40.984	80.000	40.984	80.000
Združ. drž.	1.710.433	2.282.361	1.710.433	1.775.000
Skupaj	9.905.189	11.435.498	6.121.711	6.900.995

Število članov strokovnih organizacij je torej poskočilo v enem letu od 9.905.189 na 11.435.498, socialno demokratske strokovne zveze so poskočile v enem letu od 6.121.711 na 6.900.995 članov. Če pomislimo, da je načelo, po katerem se na 1000 strokovno organiziranih članov nastavi en plačan tajnik, ki mora biti tako teoretično kakor praktično dobro všolan govornik in agitator, socialno demokratske strokovne organizacije niso kdosi gavedi kako zelo napredovale. Razpredelnica nas pa tudi uči, da so tudi nesocialno demokratska društva že zelo močna in mogočna postala, dasi so razen angleških še zelo mlada. Dohodki in stroški so izkazani le od polovice strokovnih društev, ki so imela 160.000.000 mark dohodkov in 142 milijonov mark stroškov. Podpor so podelila strokovna društva 75 milijonov mark, za stavke se je izdalo 50 milijonov mark.

16.000 delavskih žrtv pri zgradbi ene same železnice. Laški izseljevalni urad je časnikom poročal, da je neka severoameriška železniška družba nedavno gradila železnico skozi državi Matto Grosso in Amasones v Braziliji. Železnico so gradili ob rekah Madeira in Manore, kjer je ozračje tako nezdruvo, da med prvimi 300 delavci, ki so bili Nemci, ni ostal niti en sam pri življenju. Nemška vlada je takrat prepovedala nemške delavce vkrcati za zgradbo te železnice v Braziliji. To je bilo tudi laškemu izseljevalnemu uradu znano, a ni bilo mogoče v Italiji pre-

prečiti, da bi ne bili delavcev za to delo najemali. Veliko laških izseljencev sta pobrali v Braziliji mrzlina in malarija. Pri zgradbi proge v daljavi 330 km je umrlo na raznih boleznih 16.000 delavcev. Ta družba, ki ima na vesti toliko delavskih življenj, hoče zdaj graditi novo železnico na levem bregu reke Marmore v Boliviji.

Socialna beda na Japonskem. Davčni vijak Japonce strašno pritiska. Na posameznega Japonca pride povprečno na leto 18 K davka. Povprečno zasluži Japonec mesečno 70 K. Pošte plačujejo veliko svojim uslužbencem mesečno komaj 50 K.

Štiri sveti krščanskim materam.

1. Vzgajaj svoje otroke sama. 2. Skrbi, da bodo tvoji otroci vedno zaposleni. 3. Pusti otročičem čas, da kriče. Otrok, ki je tih in se ne kreta, ni zdrav. 4. Kadar te kdo obišče, skrbi, da pri viziti otrok ne bo navzoč. Če hočejo obiskovalci otrok videti, dobro, pokaži jim ga, a le malo časa.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Šentpetersko okrožje ORLOV v Ljubljani

vključno vabi na

3. mladeniški tabor

ki ga priredi

v nedeljo 1. junija 1913 v Mostah.

Spored:

Dopoldne:

- Ob 8. uri zjutraj zbirališče odsekov na Selu pri županu br. Jos. Oražmu. — Ob pol 9. uri odhod k sveti maši, ki jo daruje ob 9. uri v cerkvi sv. Petra v Ljubljani častni predsednik Zveze Orlov prečasti gospod kanonik Josip Šiška.
- Po sveti maši obhod skozi Novi Vodmat, Selo in Moste; po obhodu tabor na vrtu brata Oražma, kjer govori velerodni gospod deželni glavar **dr. Ivan Šusteršič**, gospod državni in deželni poslanec **Franc Povše** in drugi govorniki.

Popoldne:

- Ob četrt na 2. skušnja za javno telovadbo.
- Ob pol 4. uri pop. javna telovadba:
 - a) članske proste vaje leta 1913.,
 - b) nastop naraščaja,
 - c) orodna telovadba,
 - d) skupine,
 - e) vaditeljske proste vaje.

- Ljudska veselica** z godbo, petjem, srečolovom, šaljivo pošto in z govori.

Vstopnina 40 vinarjev, s sedežem pri telovadbi 1 krono.

Javna telovadba in veselica se vršita na vrtu brata Oražma.

Sodeluje društvena godba z Viča, mešani in moški zbor Katol. slovenskega izobraževalnega društva za Selo-Moste.

V slučaju skrajno neugodnega vremena se preloži vsa prireditev z istim sporedom na nedeljo dne 8. junija 1913.

Strojnika

ki obvladuje popolen električni stroj, sosebno Dieselljev motor in akumulatorje, sprejme večji podjetnik. Ponudbe pod šifro „Strojnik“ na upravnistvo „Naše Moči“.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. **Mor. Žumberk**

dobavljajo najboljši in najcenejši

krovski material

Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73**

Zagrebski
Franck kot tovarniško znamko
priporočujemo kot priznani najboljši pridelek za kavo!

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Solidno izdelane

dežnike in solnčnike
priporoča

po najnižjih cenah

L. Mikusch, Ljubljana, Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

menoreze in enake, tudi z nogo gonjene tiskalnice), se morajo z izpričevalom izkazati, da so se redno izučili, kakor tudi z delovnim izpričevalom o večletnem praktičnem delu v dotičnem obrtu.

Ta izkaz se z ozirom na knjigotiskovni obrt nadomešča z odhodnim izpričevalom rednih učencev odseka za knjižne in ilustracijske obrte na grafičnem učilišču in poskuševališču na Dunaju, oziroma s potrdilom, izrednim učencem tega odseka izdanim, da so z dobrim uspehom dovršili svoje študije.

Za nastop obrta kamenotiska, svetlotiska in pa obrtnega izvrševanja vseh tistih fotografičnih razmnoževalnih postopkov, pri katerih se rabijo tiskalnice, naj v zvezi z najmanj štiri pololetja obsegajočim praktičnim delom v tiskovnem obrtu v prejšnjem odstavku omenjenega zavoda izpričevalo o uspešno dovršenem zadnjem letu odseka za fotografijo in razmnoževanje na grafičnem učilišču in poskuševališču na Dunaju velja za dokaz posebne usposobljenosti.

Prositelji za koncesijo v § 15., točka 1, zakona z dne 15. marca 1883. leta (drž. zak. št. 39) omenjenih obrtov, ki se bavijo s trgovino z izdelki, oznamenjenimi v odstavku 1 (knjigarne, uštevši starinarne knjigarne, prodajalnice umetnin in muzikalij) se morajo izkazati z občo omiko, zadostujočo za obratovanje teh obrtov.

Istotako se morajo prositelji za koncesije v § 15., točka 5, zakona z dne 15. marca 1883. leta (drž. zak. št. 39) omenjenih obrtov podjetij posojevalnic za izdelke, oznamenjene v odstavku 1, in čitalnic (bralnih kabinetov) izkazati z občo omiko, zadostujočo za obratovanje teh obrtov.

2. Brodniški obrti.

Prositelji za koncesijo v § 15., točka 5, zakona z dne 15. marca 1883. leta (drž. zak. št. 39) navedenega brodniškega (plovskega) obrta po notranjih vodah (jezerih in rekah) se morajo izkazati z zadostnimi v strokovnem obratu ali v trgovskem vodstvu takih podobnih obrtov pridobljenimi, praktičnimi lastnostmi.

Ako obstoje za posamezne vode posebni predpisi, so ti mero-dajni za to.

3. Dimnikarji.

Prositelji za koncesije v § 15., točka 7, zakona z dne 15. marca 1883. leta (drž. zak. št. 39) navedenega dimniškega obrta se morajo izkazati, da so se redno izučili tega obrta in da so najmanj dve leti praktično delali v tem obrtu.

sarsko politično ali policijsko oblastvo podjetniku naznani, da imajo pravico pogledati vanje in jih morebiti tudi prepisati.

§ 4. Imetnik koncesije je dolžan na zahtevo obrtnemu oblastvu posnetkoma predložiti za namene statistike javnih izkazov o delu potrebne podatke (§ 21 e, odstavek 5, zakona z dne 5. februarja 1907, drž. zak. št. 26.)

§ 5. Predpisi tega ukaza se uporabljajo tudi za tiste imetnike koncesije, kateri so dovoljenje obratovati posredovanje služb in mest že redno pridobili na podstavi predpisov, ki so imeli pravno moč že pred uveljavitvijo zakona z dne 5. februarja 1907. l. (drž. zak. št. 26.)

§ 6. Obrtno oblastvo mora posredovalnice služb in mest z ozirom na to, da se natanko drže vseh določil, ki se tičejo vršenja tega obrta, občasno nadzorovati po policijskih organih.

Obrtna oblastva naj izdajajo obrtnopolicijske predpise, ki so morebiti še nadalje po krajevnih razmerah potrebni o izvrševanju posredovalnic služb in mest, katere so v njihovem obrtnem obratu.

§ 7. Prestopki ukaza se kaznujejo po kazenskih določilih obrtnega reda.

§ 8. Kako naj imetniki obrta, ki so po svoji koncesiji upravičeni posredovati mesta za dojke, oziroma za posredovanje službenih in delovnih mest v inozemstvo, vodijo svoje knjige, in kateri nadaljni policijski kontroli o razsežju in načinu svojega obrtnega obrata naj se pokore, določi se s posebnimi ukazi.

§ 21 g.

Podjetja za pokopavanje mrličev.

Pri podelitvi v § 15., točki 23, omenjenega obrta se je presojaje krajevnih razmere zlasti tudi na to primerno ozirati, ali in v koliko je že občina zadostno poskrbela za pokopavanje mrličev.

Natančnejša določila o obsegu pravic podjetij za pokopavanje mrličev in o pristojbinski tarifi, katero mora imetnik koncesije predložiti obrtnemu oblastvu v odobrenje, se izdajo ukazoma.

Proti podelitvi koncesije ima občina tekom 14 dni po obvestitvi priliz z odločivo močjo.

Obseg pravic, ki jih imajo podjetja za pokopavanje mrličev, se je določil z ukazom trgovinskega ministra z dne 1. avgusta 1907, drž. zak. št. 183. Tisti, ki prosi za koncesijo za ta obrt, mora obenem s prošnjo predložiti obrtni oblasti prve stopnje tudi tarifo o pristojbinah, ki jih bodo pobirali. To tarifo mora podjetnik nabiti v tistem svojem poslovnem prostoru, ki je določen za obveščanje s strankami.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepijo in slast do
ledi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, o. vajalno in želodec krepijo
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAKŠIN SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakoa, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 80 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karstvo, Zdravje! Josefstädterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4.
V Oradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih trdki
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepijo sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3.50 in K 2.— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo ED. ŠMARDA
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avgust Dreise, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

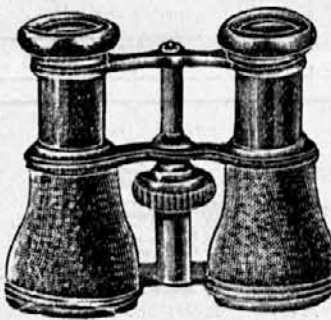
Potniki v Ameriko
Kajeti želijo dobro, po ceni in
samošljivo potovati naj se obrnejo
na Simona Kmetetza
v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Kajeti želijo dobro, po ceni in
samošljivo potovati naj se obrnejo
na Simona Kmetetza

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.
Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranstva itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
šćipalnice,
najreje
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravn-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
izbirno
strokov-
njaško pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. V a popravila izvršujem v s oji lastni
po največjem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

— 82 —

Na tarifi mora biti razvidno, da je odobrena od obrtne oblasti. Tudi
mora podjetnik na zahtevo predložiti stranki en izvod te tarife in
je dolžan, strogo se držati odobrene tarife. Ako tarifo prekorači,
zapade kazni po določbah obrtnega reda.

§ 22.

Prošnja.

Kdor hoče vršiti obrt, ki potrebuje koncesije, mora prositi za
koncesijo ter izkazati izpolnjene zakonite zahteve. Preden se dobi
koncesija, se ne sme začeti obrat.

Prošnja za dopustitev kakšnega koncesioniranega obrta se vložiti
pri onem obrtnem obilstvu, v katerega uradnem delokrogu se bode
nahajalo stajališče obrta. Prosi se lahko pisмено ali ustmeno. Pri-
ložiti je treba vse izkaze, kakor jih zahteva § 12. (ime, starost, biva-
lišče in državljanstvo podjetnikovo, izvoljeno opravilo in stajališče
obrti). Pri onih koncesioniranih obrtih, za katere se zahteva dokaz
sposobnosti, treba je dokazati tudi to, kakor zahteva naslednji
§ 23.

Prošnja za koncesijo mora biti kolekovana ravnotako kakor
so kolekovane prijave svobodnih in rokodelskih obrtov. Glej opombo
pri § 13.

Pravilna in pravočasna je izjava imetnika kake koncesije,
da odloži koncesijo na korist javni družbi, ki jo bode tvoril on in še
kaka druga oseba, toda jo odloži le z izrecnim pogojem, da se bode
enaka koncesija podelila tej družbi in da je odložitev smatrati kot
neizvršeno, ako bi se koncesija tej družbi ne podelila. Obrtna oblast
pa ni vezana na morebitni dogovor med družabnikom, po katerem
ima za slučaj prenehanja družbe koncesija zopet pripasti prvotnemu
imetniku, ker s prenehanjem družbe preneha tudi obrtna pravica.
Kajti obrtne pravice se ne morejo prenesti kakor kake premoženjske
pravice in zato si imetnik odložene koncesije ne more izgovoriti
kakih pridržkov za slučaj prenehanja družbe. (Upr. sod. 13. novem-
bra 1907, št. 10.112.)

Kdor je odložil koncesijo, mora zanjo iznova prositi, ako hoče
kesneje zopet izvrševati tisti obrt. (Min. notr. stvari, 30. julija 1875,
št. 11.213.)

§ 23.

Posebne zahteve.

Kdor hoče pričeti koncesijoniran obrt, mora izpolniti za samo-
stojno izvrševanje pri vseh obrtih predpisane pogoje (§§ 2—10);

— 83 —

vrhutega se zahteva zanesljivost glede dotičnega obrta in pri obrtih,
našteti v § 15. pod točkami 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 17, 18, 20, 21
22 in 23 posebna usposobljenost. Kako se izkaže usposobljenost,
ustanavlja, kolikor to še ni določeno v tem zakonu, ukazoma trgo-
vinski minister sporazumno z ministrom za notranje stvari in z
ministrom za bogočastje in nauk.

Zakon z dne 26. decembra 1893. leta (drž. zak. št. 193), s katerim
se urejajo koncesijonirani stavbinski obrti, se ne izpreminja.

Trgovinski minister more sporazumno z ministrom za notra-
nje stvari, zaslilšavši trgovinsko in obrtno zbornico, zadržne zveze,
kjer obstoje, in prizadete zadržge, ukazoma splošno ali pa za posa-
mezne kraje ali ozemlja predpisati, da se neke vrste gostilničarskih
in krčmarskih obrtov, katere je natančno označiti, morejo podeli-
ti samo takim prosilcem, ki morejo izkazati posebno usposoblje-
nost, kakor se natančneje določa ukazoma.

V prejšnjem odstavku omenjeni predpisi se pa morejo le izdati,
kolikor je s strokovno-zadržnimi napravami in strokovnimi učil-
išči poskrbljeno v krajih, ki pridejo v poštev, za popolno izobrazbo
naraščaja v dotičnih obrtih.

Ob podelitvi v § 15., pod točkami 1, 2, 3, 4, 7, 9, 12, 13, 15, 16,
22 in 23, naštetih obrtov in ob podelitvi v točki 14 navedenega obrta
za prodajo strupov in takih tvarin in izdelkov, ki so namenjeni za
zdravila, se je ozirati vrhutega na krajevne razmere; podelitev v
§ 15. naštetih obrtov je nadalje odvisna od tega, da s staljša var-
nostne, npravnstvene, zdravstvene, požarne in prometne policije ni
nikakega pomisleka proti nameravanemu obrtovanju.

Pri vseh koncesijoniranih obrtih zahteva zakon, da je tisti, ki
prosi za koncesijo, zanesljiv z ozirom na dotični obrt.

Dalje so tu naštetih oni koncesijonirani obrti, pri katerih je
treba dokazati usposobljenost.

Ukaz trgovinskega ministra z dne 6. avgusta 1907 (drž. zak.
št. 196) o dokazu posebne usposobljenosti po § 23., odst. 1., potrebnem
za nastop v § 15., točka 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 17, 18, 20, 21, 22
in 23, navedenih koncesijoniranih obrtov določa sledeče:

Člen I.

1. Tiskarski obrti.

Prositelji za koncesijo v § 15., točka 1, zakona z dne 15. marca
1883, I. (drž. zak. št. 39) navedenih obrtov, kateri se bavijo z meha-
ničnimi ali kemičnim razmnoževanjem slovstvenih ali umetniških
izdelkov (tiskarne za knjige, za bakroreze, jekloreze, lesoreze, ka-